

STELLINGENSPEL

Algemeen: Er leven heel wat vooroordelen over mensen in armoede. In confrontatie met deze vooroordelen worden de leerlingen uitgedaagd om verder na te denken over mogelijke oorzaken van armoede.

Doelstelling stellingenspel: aan de hand van stellingen werken rond vooroordelen die er bestaan over mensen in armoede. Leren via reflectie en dialoog.

Spelverloop:

1. De klas wordt in 2 groepen verdeeld. Elke groep heeft een groot blad papier om antwoorden op te noteren.
2. De stelling, verpakt in een vooroordeel, wordt voorgelezen.
3. De ene groep gaat op zoek naar argumenten die in een positief antwoord (ja dat klopt) passen en de anderen groep formuleert argumenten die in een negatief antwoord (nee dat klopt niet) passen.
4. De groepen proberen elkaar te overtreffen met argumenten. Er ontstaat een strijd om het gelijk ... waarbij men ervaart dat dit niet veel opbrengt.
5. Nadien gaan we samen op zoek naar genuanceerdere antwoorden waar de 2 groepen zich in kunnen vinden.
6. Het antwoord van de leerlingen wordt met de leraar besproken.
7. Hetzelfde verloop met de volgende stelling

Hierbij zijn onderstaande stellingen met de antwoorden te vinden

1. Mensen die arm zijn moeten geen nieuwe computer kopen.
2. Het is hun eigen schuld dat ze arm zijn. Ze hebben het zelf gezocht.
3. Wie wil werken, kan werken.
4. Ook al heb je veel miserie meegemaakt, je moet vooruitdenken en je eroverheen zetten.
5. Als iemand hulp aanbiedt om je problemen op te lossen, dan neem je dit aan. Je moet dankbaar zijn dat er mensen zijn die jou willen helpen.
6. Echte armoede staat op je gezicht geschreven. Je ziet het aan het uiterlijk (kledij, hygiëne,...) van mensen
7. Weinig geld hebben is verschrikkelijk moeilijk, maar het gevoel hebben dat je als mens niks waard bent is nog erger.
8. Mensen zijn arm omdat ze verslaafd zijn.
9. Er wordt zoveel georganiseerd voor kinderen in de stad. Het kan toch niet dat ze dan altijd maar rondhangen op straat.

Voor elke stelling vind je hier een korte uitleg over hoe je de stellingen kunt begrijpen vanuit de leefwereld van mensen in armoede:

1. Mensen die arm zijn moeten geen nieuwe computer kopen.

Het is niet vanzelfsprekend om geen nieuwe dingen te kopen voor mensen die in armoede leven. Heel wat generatiearmen hebben in hun kinderjaren te maken gehad met verstoorde of gebroken relaties en een gebrek aan basisveiligheid. Dit leidt vaak tot een beschadigd fundament: gevoelens van schaamte, het laag zelfbeeld en een gering zelfvertrouwen,... Dit is de kern van armoede. Door hun laag zelfbeeld hebben ze het gevoel dat ze niks waard zijn en niet meetellen in de samenleving. Het aankopen van materiële dingen (computer, merkkledij, gsm,...) geeft hen het gevoel dat ze meetellen, dat ze evenveel waard zijn als ieder ander mens. Ook al is dit gevoel zeer begrijpbaar, het is een feit dat door dergelijke aankopen mensen soms nog verder in de miserie geraken.

Bovendien willen mensen in armoede, net zoals alle andere ouders het beste voor hun kinderen en hopen zij door bijvoorbeeld een computer te kopen dat hun kinderen goed meekunnen op school. Ook is het belangrijk om te weten dat zij het gevoel hebben zich overal, voor alles wat zij doen en laten, te moeten verantwoorden. Andere mensen moeten zicht ook niet verantwoorden als zij bv. Een nieuwe computer kopen.

2. Het is hun eigen schuld dat ze arm zijn. Ze hebben het zelf gezocht.

De samenleving sluit op verschillende manieren en op verschillende domeinen (onderwijs, huisvesting, gezondheidszorg, cultuur, rechtsbedeling, tewerkstelling,...) mensen uit. Het is belangrijk om samen met mensen in armoede op zoek te gaan naar wat mensen uitsluit en wat er nodig is om deze uitsluiting te vermijden.

Enkele concrete voorbeelden van uitsluiting:

- *Gezondheidszorg*

Mensen in armoede worden vaak geconfronteerd met betalingsmoeilijkheden bij hun ziekenhuisrekeningen. Het is niet altijd duidelijk waar men hiervoor juist terecht moet. Bovendien zijn mensen ook beschaamd om deze stap te zetten.

Ook het taalgebruik van artsen (zeker bij specialisten) is vaak te moeilijk. De meeste artsen hebben in hun opleiding niet geleerd om hun boodschap in een eenvoudige taal uit te leggen. Soms besteden ze weinig tijd aan het geven van uitleg bij onderzoeken, resultaten of behandelingsmogelijkheden.

- *Onderwijs*

Hoewel het lager onderwijs in principe gratis is, zijn er toch een aantal dingen die betaald dienen te worden (bv schoolreis, toneelvoorstellingen, turnuniform,...). Deze kosten, die vaak op korte termijn dienen betaald te worden, kunnen door armen ouders vaak niet (op tijd) betaald worden. Dit wordt soms niet begrepen door de leerkrachten en wordt als vernederend en beschamend ervaren door zowel ouders als kinderen.

Daarbij moeten armen ook versterkt worden in hun eigen leven zodat ze hun onzekerheden en schaamte niet doorgeven aan hun kinderen. Dit is echter ook niet vanzelfsprekend aan gezien mensen vaak reeds verschillende generaties in armoede leven.

3. **Wie wil werken, kan werken.**

De schoolcarrière van de meeste jongeren loopt niet goed. Spijbelen, niet echt meekunnen, het gevoel hebben dat de leerkracht niet echt in je gelooft, schaamte omdat je omwille van financiële problemen thuis niet kunt meedoen aan allerhande uitstapjes,...

Veel jongeren maken daardoor hun middelbaar onderwijs niet af. Dit heeft natuurlijk een weerslag op hun tewerkstellingskansen. Ze dromen vaak van een vaste, goed betaalde job, maar als ze al werk vonden moeten ze helemaal onderaan de ladder beginnen (vaak fysiek zwaar of vuil werk), interim-arbeid zijn de meest gangbare jobs voor hen. Meestal is er zeer weinig kans om een beetje carrière te maken. Bovendien voelen ze zich zeer snel afgewezen of vernederd bij het minste dat hun werkgever hen terechtwijst, net omwille van hun gebrek aan eigenwaarde.

Al deze factoren zorgen ervoor dat velen hun werk niet lang volhouden.

4. **Ook al heb je veel miserie meegemaakt, je moet vooruitdenken en je eroverheen zetten.**

Het is niet vanzelfsprekend om het verleden met al zijn problemen achter je te laten. Vaak kunnen mensen dat niet alleen.

Door met mensen samen te komen die het zelfde meemaken, kunnen zij een méér positieve identiteit ontwikkelen. Wanneer mensen ergens bijhoren en voelen dat ze iets betekenen voor anderen, kunnen zij de energie vinden om zelf iets aan hun situatie te veranderen.

5. **Als iemand hulp aanbiedt om je problemen op te lossen, dan neem je dit aan. Je moet dankbaar zijn dat er mensen zijn die jou willen helpen.**

Mensen in armoede hebben doorgaans al veel negatieve ervaringen gehad met allerlei hulpverleningsinstanties en zijn daardoor zeer wantrouwig. Zij hebben vaak het gevoel dat hulpverleners over hen beslissen, dat ze niks goed kunnen doen, dat ze vinden dat zij hun kinderen niet kunnen opvoeden,...

'Tot vertrouwen komen kan lang duren. Alle vernederingen die ge hebt opgelopen zijn niet ineens weg. Ge denkt altijd dat je iets verkeerd hebt gedaan, ook al is dat niet zo. Dat gevoel zit er diep in.'

Ook zijn er heel wat ouders die als kind door de jeugdrechtbank uithuis werden geplaatst. Zij hebben een enorme schrik dat dit met hun kinderen ook zal gebeuren. Zelf zeggen ze: *'De grootste, de meest diepgaande pijn is het het gemis van hun geplaatste kinderen en de kans die hen ontmoeten wordt om hun kinderen zelf op te voeden. De grootste dreiging is dat hun kinderen worden afgenomen'*.

Door dit wantrouwen blijven heel wat diensten voor hen ontoegankelijk.

Het is dus van het allergrootste belang om voldoende tijd te investeren om hun vertrouwen te krijgen. Zij moeten eerst overtuigd zijn dat jij aan hun kant staat.

Bovendien bestaat er een grote kloof tussen de leefwereld van de hulpverlening en de leefwereld van mensen in armoede. Daardoor is het aanbod vaak niet afgestemd op de behoeften van mensen in armoede en worden de inspanningen van deze mensen vaak niet gezien. Het kost mensen soms enorm veel inspanningen om een bepaalde situatie te bereiken die door de 'gemiddelde' burger als heel gewoon beschouwd wordt.

6. Echte armoede staat op je gezicht geschreven. Je ziet het aan het uiterlijk (kledij, hygiëne,...) van mensen.

Heel wat mensen in armoede doen veel moeite om er uiterlijk goed uit te zien. Ze willen niet dat hun miserie op hun gezicht geschreven staat en willen zijn 'zoals iedereen'.

Toch is dit ook niet voor iedereen zo vanzelfsprekend en dit kan dan te maken hebben met allerlei factoren zoals o.a. Kapotte wasmachine en geen geld hebben om deze te laten herstellen of om naar de wasserette te gaan, zoveel zorgen aan je hoofd hebben dat je de moed niet meer hebt om jezelf wat te verzorgen (ik ben toch niks waard)...

Het is toch niet meer dan normaal dat de jeugdrechter beslist om je kinderen te plaatsen als je zelf niet goed voor je kinderen kan zorgen.

'Wat ik zelf niet gekend heb in mijn jeugd dat wil ik aan mijn kinderen geven: liefde, warmte, genegenheid. Ik leef voor mijn gezin. Ik vecht ervoor dat ze niet in een instelling terechtkomen. Dat is mijn doel in het leven en ik doe alles om dat te bereiken.'

Heel wat ouders hebben hun jeugd doorgebracht in een instelling. Het leven in gezinsverband (en de waarden en normen die je meekrijgt) hebben zij moeten missen. Daarom is het opvoeden van kinderen voor hen niet vanzelfsprekend. Zij hebben immers weinig voorbeelden gekend.

Veel mensen hebben dan ook ondersteuning nodig bij het opvoeden van hun kinderen. Deze ondersteuning heeft echter alleen maar kans op slagen als zij ervaren dat de hulpverlening bereid is hen te zien als mensen die het beste voor hebben met hun kinderen, als mensen die willen vechten voor een betere toekomst voor hun kinderen en hun rol als ouder bevestigen.

7. Weinig geld hebben is verschrikkelijk moeilijk, maar het gevoel hebben dat je als mens niks waard bent is nog erger.

Armoede is complex, zit diep en confronteert mensen dagelijks met uitsluiting op verschillende levensdomeinen (inkomen, huisvesting, gezondheid, onderwijs, tewerkstelling,...). Een probleem op één levensdomein versterkt vaak de moeilijkheden in andere levensdomeinen. Wanneer het ene probleem wat opgelost is, dient er zich dikwijls een volgend probleem aan.

Toch is dit kluwen van problemen niet de kern van de armoede. De kern van de armoede is het negatieve zelfbeeld dat mensen hebben. Dit komt doordat zij over zichzelf denken zoals vele andere mensen over hen denken, namelijk dat ze lui zijn, vuil, niet willen werken, dat armoede hun eigen schuld is,... Ze horen en voelen dit zo dikwijls dat ze op den duur ook zo over zichzelf gaan denken en een heel negatief zelfbeeld ontwikkelen.

Ook bij de kinderen die opgroeien in armoede merken we dat dit negatieve beeld zich al op zeer jonge leeftijd manifesteert.

8. Mensen zijn arm omdat ze verslaafd zijn.

Mensen in armoede hebben vaak te kampen met allerhande vormen van verslaving. Vaak is dit een vlucht om niet te moeten voelen, om even te vluchten, voor de dagdagelijkse problemen. Verslaving is eerder een gevolg van de armoede dan een oorzaak.

9. **Er wordt zoveel georganiseerd voor kinderen in de stad. Het kan toch niet dat ze dan altijd maar rondhangen op straat.**

Er zijn heet wat drempels om deel te nemen aan het bestaande vrijetijdsaanbod. De gezinnen kennen de werking ervan niet, men heeft schrik om opnieuw uitgesloten te worden, kinderen die in armoede leven voelen zich beschaamd om hun leefsituatie die zo anders is dan die van het 'doorsnee-kind'.

Ook bij het jeugdwerk zelf zijn er een aantal drempels:

- Onbekendheid over de leefwereld van kinderen en jongeren in armoede
- Lidgelden die betaald moeten worden, uniform,...
- Men verwacht dat kinderen regelmatig komen. Dit is niet vanzelfsprekend omwille van het feit dat deze gezinnen vaak dagdagelijks geconfronteerd worden met allerlei problemen en dat het zoeken naar oplossingen hiervoor dan prioritair is. Het gevolg is dat ouders dan geen energie meer over hebben om nog bezig te zijn met de jeugdbeweging van hun kinderen.

Dieper ingaan op het thema armoede?

- **Werken met getuigenissen van mensen in armoede.** Werken met mensen die zelf in armoede leven/leefden is een zeer krachtige methodiek. Hun verhalen brengen een beter begrip van hoe het voelt om in armoede op te groeien en/of te leven.
- **Laat je leerlingen een dag meedraaien in een armoedeorganisatie.** Leerlingen zelf in contact laten komen met mensen in armoede en hen te laten meewerken in een organisatie. In Gent kan je bijvoorbeeld terecht bij vzw SIVI.
- **Werken aan een kostenbewust schoolbeleid?** Check onze [ideeënbundel](#) voor scholen en laat je inspireren door je collega's.
- **Trajecten op de school.** Je kan met je school ook een langduriger traject aangaan om de werking van je school en de manier van omgaan met diversiteit aan te pakken op een duurzame en structurele manier (zie bijvoorbeeld de trajecten van [Samen tegen Onbetaalde Schoolfacturen - STOS](#)).

Wil je met je school dieper op het thema ingaan? De departementen Onderwijs en Sociale Dienstverlening kunnen je hierin ondersteunen. Neem contact op met onderwijscentrum@stad.gent.